95296 ـ کسی که بدون اراده در حال روزه استفراغ کرده است نیازی به قضا ندارد

سوال

شش روز شوال را روزه بودم و در روز پنجم که روز جمعه بود، هنگام نماز صبح غذایی را که خورده بودم بدون قصد بالا آوردم، سپس روزهٔ آن روز را کامل کردم و روز دهم را نیز روزه شدم. آیا روزهٔ من درست است یا خطا؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

روزهٔ شما درست است و استفراغی که کرده‌اید زیانی به آن نمی‌رساند زیرا کسی که بدون قصد و عمد استفراغ کند روزه‌اش صحیح است، اما کسی که به عمد بالا بیاورد روزه‌اش باطل می‌شود. به دلیل حدیث ترمذی (۷۲۰) از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «کسی که استفراغ بر او غالب شد قضایی بر او نیست و کسی که به عمد استفراغ کند باید قضایش را بجا بیاورد». آلبانی در صحیح ترمذی آن را صحیح دانسته است.

ابن قدامه ـ رحمه الله ـ در «المغنی» (۳/۲۳) می‌گوید: «کسی که به عمد استفراغ کند، قضا بر او لازم است و کسی که استفراغ بر او غالب شود چیزی بر عهده‌اش نیست.

منظور کسی است که به عمد استفراغ کند و غالب شدن استفراغ یعنی آنکه استفراغ بدون اختیار او باشد. کسی که به عمد استفراغ کند باید روزه را قضا کند زیرا روزه‌اش با این کار باطل شده است. و کسی که غیر عمد استفراغ کند چیزی بر عهدهٔ او نیست و این سخن عموم اهل علم است. خطابی می‌گوید: در این باره میان علما اختلافی سراغ ندارم».

از شیخ ابن عثیمین ـ رحمه الله ـ دربارهٔ استفراغ در ماه رمضان پرسیده شد که آیا روزه را باطل می‌کند؟

ایشان پاسخ دادند: «اگر انسان به عمد استفراغ کند روزه‌اش باطل می‌شود و اگر به غیر عمد استفراغ کند روزه‌اش باطل نیست و دلیل آن حدیث ابوهریره است... [که بیان شد].

بنابراین اگر استفراغ بر تو غالب شود روزه‌ات باطل نمی‌شود. اما اگر انسان احساس کرد که معده‌اش در حال واکنش است و می‌خواهد بالا بیاورد، آیا به او بگوییم که باید مانع از آن شوی؟ یا آنکه سعی کنی بیرون بیاید؟ نه. اما می‌گوییم: هیچ موضعی نداشته باش، نه سعی کن که آن را بالا بیاوری و نه مانع از آن شو، زیرا اگر تلاش کنی که بالا بیاوری در این صورت روزه‌ات باطل می‌شود و اگر به زور جلوی آن را بگیری زیان می‌بینی، بنابراین اگر بدون تلاش تو خارج شد رهایش

کن، زیرا در این صورت به سلامتی تو زیان وارد نمی‌شود و روزه‌ات هم باطل نمی‌شود» (فتاوی الصیام: ۲۱۳).